

Júlia Pons

"L'Alternativa" ha arribat el 98 a la seva cinquena edició, consolidant-se com una de les cites importants del cinema independent. Amb més de 80 pel·lícules de 20 països diferents, caracteritzat per la seva riquesa de propostes, el festival se celebrà al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona durant la darrera setmana de novembre, organitzat per "La Fàbrica de cinema alternatiu".

Quatre seccions oficials -Curtmetratges, Animació, Llargmetratges i Documentals- i onze paralel·les s'oferien al públic: *Short-circuit: Atom Egoyan, Underground, El desconegut dels coneguts: Zavattini*, Animació llatinoamericana, Cinema del món àrab, Escoles de cinema, "Los olvidados": J.L. Font, entre d'altres. A més, taules rodones ("Televisió i cinema documental", "L'actor i el seu entorn") i el Mercat de l'Alternativa, aquest any amb la intenció de crear una Xarxa de Cinema Independent, a partir d'un espai de contacte entre empreses i col·lectius d'aquest sector. Entre els membres del jurat destacà enguany la cineasta Vera Chytilová, figura mítica del "nou cinema" txec de finals dels 60 junt amb directors com Milos Forman. "L'Alternativa" homenatjà Chytilová dedicant-li una secció paralel·la.

La paraula "independent" és només un calaix de sastre en què agrupar obres cinematogràfiques molt diverses, de vegades quasi oposades, unides només per la voluntat de trobar una veu personal, d'experimentar en l'àmbit visual, temàtic o de les formes narratives (tot alhora o per separat: podem trobar obres innovadores de forma perfectament clàssica, potser una de les formes més aconseguïdes de "subversió" artística). Una voluntat innovadora que sovint les allunya

del circuit comercial i que festivals com "L'Alternativa" ens donen ocasió de conèixer.

El públic respongué amb èxit: més d'onze mil persones assistiren a la invitació. Animació i Curtmetratges concentraven, com en edicions anteriors, la majoria d'espectadors, seguides per Llargmetratges i Documentals. Aquest darrer apartat, així com el paral·lel *Vue sur les Docs a Barcelona* (una selecció dels millors films premiats al prestigiós Festival Internacional de Documentals de Marsella) varen tenir una afluència de públic més discreta del

ésser viu que es dona a tots els sentits, sobretot al tacte de la mà protagonista que acarona com si fossin una pell les roques, les fulles, l'aigua, la molsa. El premi se l'emportà finalment *Kameramuseet* de Jan Knutzen, documental noruec que fa un recorregut per la història del cinema a través dels records guardats dins les càmeres antigues que col·leccionà el director.

A la secció de llargmetratges el premi va ser per *Bert*, del mallorquí Lluís Casasayas, una intriga entorn d'un home desaparegut a les muntanyes de Mallorca, estranya història d'un pelegrinatge físic i espiritual on el protagonista es perd per retrobar-se i els fils d'un misteri es van teixint dins una atmosfera carregada de símbols ancestrals, personatges ambigus - Mercedes Sampietro en el paper d'una dona portadora d'antics coneixements - i al·lusions mitològiques. El jurat concedí, a més, una menció especial a la italiana *Totò che visse due volte*, de Daniele Cipri i Franco Maresco, film inclassificable d'estètica neorealista, trilogia de la misèria en un entorn de suburbis i ruralia habitats per figures esperpèntiques, amb elements grotescs i escatològics.

Una segona menció va ser pel film iranià *Avions de paper*, per "recuperar la innocència de la mirada", segons el jurat: la història d'un viatge per poblets perduts del país que ensenya un pare i el seu fill a veure el món amb nous ulls (darrerament no hi ha festival sense "quota" iranià, com escrivia maliciosament fa poc un crític).

Sorpren una mica que s'atorguessin tants premis a Llargmetratges, que aquesta edició va presentar una reduïda quantitat d'obres en comparació amb altres, i més encara que no caigués cap menció a l'original i inquietant *Surrender Dorothy* (*Rendeix-te, Dorothy*) del nord-americà Kevin Dinovis, una comèdia sobre la identitat sexual com a construcció cultural que esdevé un

que mereixia la qualitat, personalitat i imaginació de les obres exhibides; a causa, ben segur de la idea equivocada que tenim d'aquest gènere gràcies a la televisió: se'l sol confondre amb un reportatge informatiu i impersonal sobre ciència, animals o afers socials, sense pensar que pot ser un film tan creatiu i sorprenent com una obra de ficció. Així ho demostraren per exemple la sueca *Falkens Öga* (*La mirada del falcó*) - que despertà gran curiositat entre el públic-, en què s'indueix a l'espectador a ficar-se a la pell de l'ocell observat que, a la vegada, ens observa; o *Laws of Nature*, poema visual en el qual la natura es converteix en una experiència quasi eròtica, un

“A la secció de llargmetratges el premi va ser per Bert, del mallorquí Lluís Casasayas, una intriga entorn d'un home desaparegut a les muntanyes de Mallorca...”

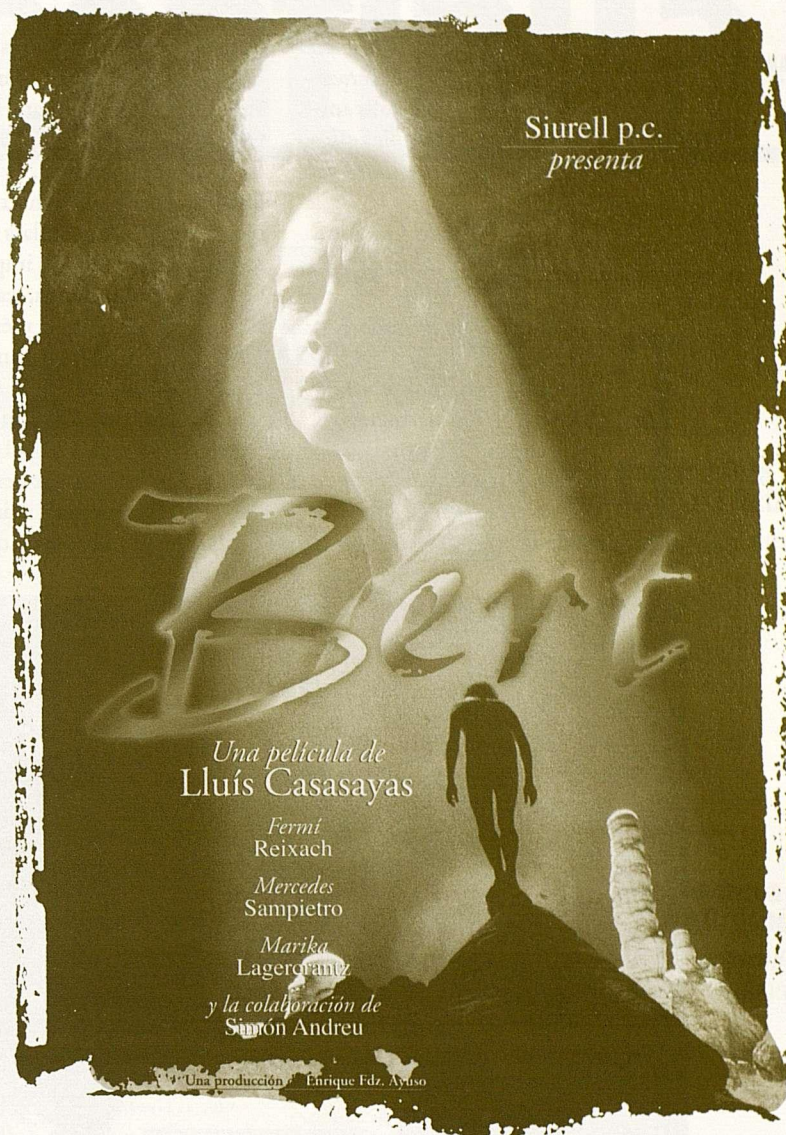
malson a mida que el protagonista- un tímid patològic amb les dones- obliga un amic seu ionqui a fer de joguina sobre la qual construir fins al mínim detall la dona dels seus somnis.

Per contra, a un apartat tan variat com el de curtmetratges només es va donar un premi, però ben merescut, a *Moja Domovina (El meu país)*, del iugoslau Milos Radovic, magistral “comèdia” negra i fons molt pessimista sobre la mort d'un xai i el vigilant d'un pas a nivell a un daurat camp de blat serbi com a punt final de tota la violència absurda que pot desencadenar un fet banal a un lloc on tot-hom va a la seva i no hi ha més que integració aparent del món rural i la modernitat. Igualment mereixedor de premi era el curt alemany *Leuchtturm der Leidenschaft (Far de la passió)* de Tom Sternitzke, divertida i despietada sàtira del nacionalisme alemany i el seu folklore, on no falten paròdies de cançons, poemes i himnes militars (i suposem que d'escenes de les ensucrades pel·lícules de la UFA als 30), sexe i humor escatològic; magnífic exercici que combina surrealisme, cabaret, opereta i “spot” televisiu.

Altres curts eren menys ambiciosos però igualment aconseguits, com el brevíssim i efectiu (5 minuts, blanc i negre) *El vuelo de Juana*, de la xilena Verónica Quense, senzillament una nena que posa en pràctica la frase “anar volant”.

A les seccions paralel·les, suscità gran interès “el desconegut dels coneguts”, dedicat a Cesare Zavattini, autor de guions per a De Sica, Rossellini, Visconti...la projecció de *Siamo donne*, cinc actrius -Ingrid Bergmann, Anna Magnani, Alida Valli, Isa Miranda i Anna Armendola- i cinc directors - Visconti, Rossellini, Zampa, Guarni i Francolini- va omplir la sala i es tancà amb aplaudiments; el mateix passà amb *Sedmi Kraski (Les margarides)* de Vera Chytilová, brillant exercici visual entorn de la vida de dues joves amorals que el 67 li valgué el reconeixement internacional.

El cinema del Magreb, convertit ja en una secció fixa, comptà també amb el seu públic fidel, tocant temes variats

però amb una especial insistència en la confrontació entre tradició i modernitat, en la dificultat de trencar amb els vells costums.

Un jour, de la francesa Marie Paccou, va ser el curt d'animació premiat; una curiosa metàfora de les relacions home-dona a través de la percepció que té la protagonista del seu propi cos; visualment senzilla en aparença - gravat en blanc i negre- el dibuix és un delicat joc d'ondulacions i claroscurs al servei d'una idea molt particular.

Aquest gènere té un especial atractiu per les possibilitats creatives que demostra, la insospitada riquesa de materials amb què pot expressar-se: des de la bellesa que pot desplegar el llapis tradicional -com a l'alemanya

Panther, recreació del poema homònim de Rilke, que transmet tot el moviment, sensualitat, somni i tristesa del felí engabiament mitjançant un sinuós joc de línies i colors-, fins a la plàstica, que els britànics s'entesten a limitar a historietes humorístiques, mentre altres europeus exploten una vessant més lírica o fantàstica. Entremig, híbrids interessants que prenen personatges reals però adaptant-los al “tempo” i sons de l'animació, o enginyoses fusions entre els mons de dues i tres dimensions.

Com en altres àmbits artístics, també al món audiovisual les fronteres entre els gèneres es trenquen i sorgeixen noves formes difícils d'etiquetar vora les tradicionals, enriquint les possibilitats del llenguatge cinematogràfic. □